

Examen VMBO-BB 2006

tijdvak 2
maandag 19 juni
11.30 - 13.00 uur

NEDERLANDS LEESVAARDIGHEID-SCHRIJFVAARDIGHEID CSE BB

Bij dit examen hoort een uitwerkbijlage.

Beantwoord alle vragen in de uitwerkbijlage.

Dit examen bestaat uit 32 vragen.
Voor dit examen zijn maximaal 52 punten te behalen.

Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten maximaal behaald kunnen worden.

600051-2-625o

Zijn dromen bedrog?

- 1 *Je hoort het wel eens iemand zeggen: "Ik heb vannacht zo'n enge droom gehad!" Anderen vertellen dat ze juist heerlijk hebben gedroomd. Weer anderen weten zeker dat ze helemaal niet gedroomd hebben. Eeuwenlang proberen mensen er al achter te komen hoe dromen ontstaan en of een leuke of vervelende droom ook een bepaalde betekenis heeft. Ondanks alle onderzoeken die er naar dromen zijn gedaan, is daar nog maar weinig met zekerheid over te zeggen.*
- 2 Als je 's nachts slaapt, dan rust je uit. Je lichaam laadt energie voor de nieuwe dag. Maar in je hoofd gebeuren er op dat moment de raarste dingen. Je hersenen draaien op volle toeren om alle indrukken van de voorgaande dag te verwerken. Uit onderzoek is gebleken, dat iedereen elke nacht minstens vijf keer droomt. Je denkt dus misschien dat je geen droom gehad hebt, maar dat is niet waar: je bent alleen weer alles vergeten. Ook de mensen die hun droom wel kunnen navertellen, weten nog maar een heel klein deel van wat er zich die nacht allemaal in hun hoofd afgespeeld heeft.
- 3 Volgens onderzoekers hebben dromen wel degelijk nut. Je moet je hersenen zien als een grote emmer, waar een heleboel in kan. Alles wat je overdag ziet, hoort, meemaakt en doet, bewaar je in die emmer. Als je 's nachts droomt, wordt die emmer als het ware leeggekiept. Hoe zijn ze daar nou achter gekomen? De onderzoekers hebben tientallen mensen onderzocht. Ze lieten ze in slaap vallen en controleerden hun hersenactiviteit. Telkens als ze begonnen te dromen, werd de helft van hen wakker gemaakt. De andere helft mocht rustig doorslapen. 's Morgens waren de mensen die doorgeslapen hadden erg vrolijk. De proefpersonen die echter steeds weer gewekt werden, waren erg chagrijnig en geïrriteerd doordat ze niet konden dromen. Het was zelfs zo erg, dat het onderzoek na een tijdje gestopt moest worden, omdat ze psychische klachten kregen. Hiermee was het nut van dromen wel bewezen!
- 4 De vraag of dromen iets betekenen, is moeilijker te beantwoorden. Sommige mensen zijn ervan overtuigd dat dromen ooit zullen uitkomen. Ze zeggen dat dromen je leven kunnen voorspellen. Zo vertelt Ellen: "Toen ik 18 was, droomde ik dat ik met een vriendin in de Verenigde Staten was. Ik liep langs een basketbalveldje en opeens werd er met een pistool geschoten. Mijn vriendin en ik renden weg en werden door de politie in veiligheid gebracht. Toen ik dat gedroomd had, meende ik dat dat nooit echt zou kunnen gebeuren. Ten eerste dacht ik dat ik nóóit naar Amerika zou gaan. Ten tweede raakte ik die vriendin uit mijn droom al snel kwijt. Maar toen ik jaren later voor mijn werk toch in New York was, kwam ik plotseling die vriendin tegen. We liepen samen verder en kwamen langs een basketbalveldje! Toen moest ik wel weer even terugdenken aan die droom, maar gelukkig gebeurde er niets. Mijn droom is dus gedeeltelijk uitgekomen."
- 5 Er is nog geen wetenschappelijk bewijs voor geleverd dat je dromen je toekomst kunnen voorspellen. Waarschijnlijk zie je alleen maar herhalingen van beelden en indrukken die je eerder op de dag of veel langer geleden hebt opgedaan. Dus het antwoord op de vraag of dromen bedrog zijn of niet, kan voorlopig nog even niet gegeven worden.
- Naar een artikel uit Pauze, april 2002

- 1p ● 1 Met wat voor inleiding begint deze tekst (alinea 1)?
De tekst begint met
A een grappig verhaaltje om de aandacht te trekken.
B een korte samenvatting van de tekst.
C een persoonlijke mening over het onderwerp.
D kritische opmerkingen vooraf over de tekstinhoud.
- 2p ○ 2 → Welke zin uit alinea 2 geeft een vergelijking weer tussen een motor en het menselijk lichaam?
- 1p ● 3 In alinea 3 maakt de schrijver opnieuw een vergelijking.
Wat is die vergelijking?
A een volle emmer - een vol hoofd
B het verleden - de toekomst
C hersenactiviteit - slaap
D proefpersonen - mensen met psychische problemen
- 1p ● 4 Waarom moest het onderzoek (alinea 3) uiteindelijk gestopt worden?
A omdat de proefpersonen er geen zin meer in hadden
B omdat de proefpersonen niet meer konden slapen
C omdat de proefpersonen problemen kregen
D omdat de proefpersonen steeds minder gingen dromen
- 1p ● 5 Welk kopje geeft het beste de inhoud weer van alinea 4?
A Ellen
B New York
C Voorspelling
D Vriendin
- 2p ○ 6 "Mijn droom is dus gedeeltelijk uitgekomen".
→ Leg uit waarom deze droom maar gedeeltelijk is uitgekomen.
- 1p ● 7 Welke zin geeft het beste de hoofdgedachte weer?
A Het is niet goed om mensen tijdens hun slaap te storen.
B Onderzoeken wijzen uit dat dromen inderdaad bedrog zijn.
C Onderzoekers hebben bewezen dat er tijdens de slaap hersenactiviteit is.
D Wetenschappelijk is niet bewezen dat dromen de toekomst kunnen voorspellen.
- 1p ● 8 Een tekst kan bestaan uit:
1 feiten
2 de mening van de schrijver
3 de mening van iemand anders / andere mensen
Waaruit bestaat deze tekst?
A alleen uit 1 en 2
B alleen uit 1 en 3
C alleen uit 2 en 3
D uit 1, 2 en 3

Niet meer bang voor de tandarts

- 1 *Niemand gaat echt graag naar de tandarts. Maar wat moet je doen als je echt doodsbenuwd bent? De angsttandarts biedt dan uitkomst. Journaliste Naima brengt een bezoekje aan de praktijk van Richard Reinders in Kerkrade en kijkt haar ogen uit.*
- 2 "Ik durf niet", zegt Ilona terwijl ze naar de tandartsstoel kijkt. Ze trilt zichtbaar. Ruim elf jaar is ze niet naar de tandarts geweest, omdat ze zó bang was. Ook poetste ze haar tanden niet meer en durfde ze zelfs niet meer in de spiegel te kijken, bang om haar slechte gebit te zien. Via internet ontdekte ze dat er een angsttandarts bestaat. Ze vertelt: "Daar krijg je een behandeling, terwijl je buiten bewustzijn bent. Dat leek me ideaal, dus maakte ik meteen een afspraak. Vandaag gaat het gebeuren."
- 3 Maar nu ze er eenmaal is, vindt ze het toch weer eng. In de behandelkamer is het druk. Er zijn vier assistenten en twee tandartsen aanwezig. Bovendien is er een anesthesist, die in samenwerking met zijn assistent de patiënten verdoven moet. Ilona wordt omringd door vriendelijke mensen die haar de hele tijd geruststellen. Uit de radio klinkt zachte muziek en tegen de muur staat een televisie, waar een natuurprogramma op te zien is. Hoewel het duidelijk een tandartspraktijk is, is de sfeer er toch anders. Het is er gemoedelijk, bijna rustgevend. Richard Reinders, de angsttandarts, geeft Ilona een hand en vraagt of ze wil gaan liggen in de tandartsstoel. Een assistent sproeit vloeistof op de rug van Ilona's hand. Daardoor voelt ze de verdovingsnaald straks niet, waar het narcosemiddel doorheen zal vloeien. De anesthesist Wim Jesse neemt het nu over. Ilona zucht, ze spreekt zichzelf moed in en dan kan de behandeling beginnen.
- 4 Terwijl Wim het slaapmiddel toedient, vertelt Richard hoe zijn tandartspraktijk ontstaan is: "Ik sprak regelmatig met mensen die heel erg bang waren voor de tandarts. Vaak kwamen ze veel te laat bij een tandarts, pas als ze de pijn echt niet meer konden verdragen of wanneer er een tand afgebroken was. Er gingen vaak jaren overheen voordat ze kwamen. Het gaat om bijna een miljoen mensen! Daar moest iets aan gedaan worden. We wilden deze mensen graag helpen en besloten samen een praktijk te beginnen waar het er heel anders aan toe zou gaan dan in een gewone praktijk.
- 5 In het begin was het moeilijk. Omdat we met een nieuwe manier van behandelen kwamen, wilde geen enkele verzekering die vergoeden. Bovendien vonden verzekeraars het te gevaarlijk om een narcose buiten een ziekenhuis uit te laten voeren. Ik heb de verzekeraars kunnen overtuigen, omdat ik veel ervaring heb met deze aanpak bij verstandelijk gehandicapten. Die worden ook zo geruststellend benaderd en verdoofd, zodat ze beter behandeld kunnen worden. Toen de verzekeraars dat inzagen, konden wij onze plannen doorzetten. We begonnen met een paar patiënten en toen dat goed ging, kochten we steeds meer apparatuur. Het duurde niet lang of de patiënten stroomden binnen. Momenteel werken we met ongeveer duizend patiënten, die uit het hele land komen. Het is nog steeds een enorme uitdaging. Er is nog nooit iets misgegaan, maar dat komt doordat we de patiënt eerst grondig onderzoeken, voordat we hem gaan behandelen. Er zijn wel andere klinieken in Nederland die zo werken, maar die zijn verbonden aan een universiteit. In deze klinieken is er vaak een wachttijd van bijna een jaar. Wij proberen binnen twee maanden helemaal klaar te zijn met een patiënt, want lange wachttijden zijn heel vervelend voor mensen die echt bang zijn."
- 6 Richard buigt zich over Ilona, die inmiddels in diepe slaap is. Hij trekt al haar tanden. Ze krijgt eerst een tijdelijk gebit en daarna een blijvend kunstgebit. Door de vele ontstekingen en de doorgerotte tanden is er niet veel meer van haar gebit over. "Dat is

ontzettend slecht voor haar gezondheid, want al die bacteriën trekken door haar hele lichaam", zegt Richard. Ilona merkt er niets van dat al haar tanden getrokken worden. Na een half uurtje wordt ze wakker. Ilona is verbaasd dat het allemaal zo snel gegaan is. Als ze helemaal bijgekomen is, schuift de tandarts het nieuwe gebit in haar mond. Het is een hele verbetering. Ilona is er erg blij mee. Opgelucht gaat ze naar huis. Het is duidelijk dat er eindelijk een uitkomst is voor mensen die bang zijn voor de tandarts. Het gaat er wel helemaal anders aan toe bij de angsttandarts, maar het is een perfecte oplossing.

Naar een artikel uit Vriendin, nummer 1, 2004

- 1p ● 9 Met wat voor soort inleiding begint deze tekst (alinea 1)?
De tekst begint met
A de aanleiding voor het schrijven van de tekst.
B een korte samenvatting van het artikel.
C een persoonlijke mening over het onderwerp.
D een vooruitblik op de rest van de tekst.
- 2p ○ 10 → Welke twee stappen zet de angststandarts bij de verdoving van de patiënten?
- 2p ○ 11 In alinea 5 staat dat verzekeraars de behandeling van de angststandarts niet wilden vergoeden.
→ Welke twee redenen hadden de verzekeraars hiervoor?
- 1p ● 12 Welk kopje geeft het best de inhoud weer van alinea 5?
A Duizend patiënten
B Lange wachttijden
C Toch succes
D Verstandelijk gehandicapten
- 1p ● 13 "Het gaat er wel helemaal anders aan toe (...)" (laatste zin van de tekst).
In welke alinea worden de meeste verschillen met een gewone tandartsenpraktijk genoemd?
A in alinea 2
B in alinea 3
C in alinea 4
D in alinea 6
- 1p ● 14 In de laatste zin van alinea 3 staat "en dan kan de behandeling beginnen".
Waar komt de schrijver weer uitgebreid terug op de behandeling van Ilona?
A in alinea 4
B in alinea 5
C in alinea 6
D in geen van de volgende alinea's
- 1p ● 15 Welke zin geeft het best de hoofdgedachte weer van deze tekst?
A Binnen twee maanden is iedere patiënt met angst voor de tandarts geholpen.
B De angststandarts is een perfecte oplossing voor alle patiënten.
C De angststandarts is een uitkomst voor mensen die bang zijn voor de tandarts.
D De wachttijden bij de angststandarts zijn korter dan in andere klinieken in Nederland.
- 1p ● 16 Een tekst kan bestaan uit:
1 feiten
2 de mening van de schrijver
3 de mening van iemand anders / andere mensen
Waaruit bestaat deze tekst?
A alleen uit 1 en 2
B alleen uit 1 en 3
C alleen uit 2 en 3
D uit 1, 2 en 3

- 1p ● 17 Wat is het belangrijkste doel van de schrijver van deze tekst?
- A de lezer amuseren met een verhaal over iemand met slechte tanden
  - B de lezer ertoe overhalen om naar de angststandarts te gaan
  - C de lezer ervan overtuigen dat ze beter hun tanden moeten poetsen
  - D de lezer informeren over het bestaan van de angststandarts

De Postcode Loterij helpt Valdés!

Het Argentijnse schiereiland Valdés is één van de indrukwekkendste natuurgebieden ter wereld. De wateren rondom het eiland worden bezocht door walvissen, orka's, pinguïns en zeeleeuwen.

Naast de reguliere bijdrage van ruim 15 miljoen euro ontvangt het Wereld Natuur Fonds dit jaar een extra bijdrage van de Postcode Loterij van 2,9 miljoen euro. Met die extra bijdrage kan het Wereld Natuur Fonds, samen met lokale overheden en de bevolking, het eiland Valdés op verantwoorde manier beschermen tegen massatoerisme en de natuur op die manier veilig stellen voor de toekomst.

De **Nationale Postcode Loterij** keert als grootste goededoelenloterij van Nederland 60% van haar opbrengst uit aan 45 goede doelen.

Ook meedoen?

Voor € 7,75 per lot speelt u al mee en maakt u kans op de JumboKanjor van 20,3 miljoen euro. Meedoen is eenvoudig, vul de deelnamekaart in en doe 'm vandaag nog op de bus. U vindt de kaart elders in Panda. alvast hartelijk dank voor uw deelname.

- 1p ● **18** Wat is het belangrijkste doel van deze advertentie?
A de lezers ertoe overhalen mee te doen met de Nationale Postcode Loterij
B de lezers informeren over de Nationale Postcode Loterij
C de lezers overtuigen van het nut van de Nationale Postcode Loterij
D de lezers waarschuwen voor de bedreiging van de natuur van het eiland Valdés
- 1p ● **19** Wat is de bedoeling van de foto in deze advertentie?
De foto zorgt ervoor dat
A de aandacht van de lezer getrokken wordt.
B de tekst makkelijker te begrijpen is.
C duidelijk is waar de tekst over gaat.
D het eiland Valdés veel aandacht krijgt.
- 1p ● **20** De Nationale Postcode Loterij is een Nederlandse Stichting.
Wat is het belangrijkste doel van de Nationale Postcode Loterij?
A geld geven aan de bevolking van het eiland Valdés
B geld geven aan de lokale overheden op het eiland Valdés
C geld geven aan goede doelen
D geld geven aan het Wereld Natuur Fonds
- 1p ● **21** "De Postcode Loterij helpt Valdés!"
Op wat voor manier helpt de Nationale Postcode Loterij?
A door geld te geven aan de bevolking van het eiland Valdés
B door geld te geven aan de lokale overheden op het eiland Valdés
C door geld te geven aan de mensen van het natuurgebied Valdés
D door geld te geven aan het Wereld Natuurfonds

Ruzie om bavianen

1 *In het najaar van 2004 verschijnen er in korte tijd enkele berichten in de media over problemen met bavianen in Dierenpark Amersfoort. De groep apen is veel te groot geworden en het park ziet nog maar één uitkomst: de dieren laten inslapen. Diverse actiegroepen reageren op die berichten en beschuldigen de directie van het park van wanbeleid. Hoe komt het toch dat dierentuinen en actiegroepen die het voor dieren opnemen elkaar steeds weer in de haren vliegen?*

2 Wat is er aan de hand met dierenpark Amersfoort? In 2000 heeft het park een groep mantelbavianen overgenomen van een dierentuin in Emmen. In korte tijd is het aantal apen gegroeid tot zeventig. Dat is te veel voor het bavianengebied. Het nachtverblijf bijvoorbeeld is gemaakt voor hooguit vijftig dieren. Doordat in andere dierentuinen ook al (te) veel bavianen zijn, kunnen ze nergens anders terecht. Als Dierenpark Amersfoort er niet in slaagt om een nieuw onderkomen te vinden voor de bavianen, laat het dierenpark misschien twintig dieren inslapen. Volgens de wet is dat onder bepaalde voorwaarden toegestaan, bijvoorbeeld als de kwaliteit van het leven binnen de groep onvoldoende is en als er geen mogelijkheden zijn om dieren door andere dierentuinen te laten opnemen.

Actie

3 Het bericht dat men de dieren wil afmaken, leidt meteen tot veel reacties bij allerlei groepen zoals bij de PvdD, de Partij voor de Dieren. Deze groep spoort mensen in het hele land aan om een e-mail te sturen naar Dierenpark Amersfoort. Op deze manier kunnen tegenstanders duidelijk maken dat ze het niet eens zijn met de ruiming van de apen. Volgens de PvdD is de actie een groot succes, omdat er op één dag wel meer dan duizend e-mails zijn verstuurd. De directie van het dierenpark spreekt dat tegen. Er zijn wel veel e-mails binnengekomen, maar lang niet allemaal op één dag.

Reactie

4 Twee dagen na de e-mailactie van de PvdD geeft de directie van het dierenpark een verklaring aan de pers: "Dierenpark Amersfoort is nooit van plan geweest om de bavianen te laten inslapen. Er wordt een geschikt onderkomen gezocht en tot het zover is, wordt de groep opgesplitst. Door

deze mededeling willen we een einde maken aan de onjuiste berichten in de media." De Partij voor de Dieren is blij dat de bavianen mogen blijven leven, maar blijft het dierenpark scherp in de gaten houden.

Andere visie

5 De directie van dierenpark Amersfoort vindt het jammer dat de hele toestand op deze manier in de publiciteit gekomen is. Een woordvoerder van het park zegt daarover: "Je doet het als dierenpark nooit goed in de ogen van de actiegroepen. Wij hebben namelijk een hele andere visie dan zij. Zij vinden het leven van elk afzonderlijk dier belangrijk en stellen alles in het werk om elk dier te sparen. In dierentuinen daarentegen wordt gekeken naar het belang van de diersoort en de hele groep. Soms is het voor een groep beter om een of enkele dieren te laten inslapen. Dat is niet de leukste, maar wel de verstandigste beslissing." Door dit verschil van inzicht tussen dierenactivisten en de directies van dierentuinen zal er altijd een groot risico op ruzie blijven bestaan tussen beide dierenliefhebbers.

Naar inzendingen uit de rubriek Persberichten, van de site www.amersfoort-zoo.nl

- 1p ● **22** Wat is het belangrijkste doel van de eerste alinea?
A een zo volledig mogelijke samenvatting geven van het artikel
B het probleem aankondigen waar het in de tekst om gaat
C uitleg geven over de opbouw van de tekst
D vooraf een mening van de schrijver over het onderwerp geven
- 1p ● **23** Welk kopje geeft het beste de inhoud van alinea 2 weer?
A Dierenpark
B Mogelijkheden
C Nachtverblijf
D Probleem
- 2p ○ **24** "Volgens de wet is dat onder bepaalde voorwaarden toegestaan (...)" (alinea 2).
→ Welke twee voorwaarden noemt de tekst?
- 1p ○ **25** "het park ziet nog maar één uitkomst: de dieren laten inslapen" (alinea 1).
→ Met welke twee woorden uit alinea 3 wordt hetzelfde bedoeld als 'laten inslapen'?
- 1p ● **26** Alinea 1 eindigt met een vraag.
In welke alinea wordt deze vraag beantwoord?
A in alinea 2
B in alinea 3
C in alinea 4
D in alinea 5
- 1p ● **27** De directie van Dierenpark Amersfoort zegt dat het soms nodig is om dieren te laten inslapen.
Wanneer mag dat volgens de tekst?
A Het mag, als actiegroepen het ermee eens zijn.
B Het mag, als dat beter is voor de hele groep of voor de soort.
C Het mag, als er op één dag duizend e-mails gestuurd worden.
D Het mag, als het nachtverblijf verouderd is.
- 2p ○ **28** Dierenactivisten zijn het niet eens met de directies van dierentuinen.
→ Leg in eigen woorden uit, waarom zij tegen het laten inslapen van dieren zijn.
- 1p ● **29** Een tekst kan bestaan uit:
1 feiten
2 de mening van de schrijver
3 de mening van iemand anders / andere mensen
Waaruit bestaat deze tekst?
A alleen uit 1
B alleen uit 1 en 2
C alleen uit 1 en 3
D uit 1, 2 en 3

- 1p ● 30 Welke zin geeft het beste de hoofdgedachte van de tekst weer?
- A De Partij voor de Dieren spoort mensen aan om te protesteren tegen Dierenpark Amersfoort.
  - B Dierenpark Amersfoort is nooit van plan geweest om de bavianen te laten inslapen.
  - C Er zijn te veel mantelbavianen in de dierentuinen.
  - D Verschillen van inzicht tussen dierenactivisten en directies van dierentuinen leiden vaak tot problemen.
- 1p ● 31 Wat is de belangrijkste bedoeling van de schrijver van deze tekst?
- A de lezer amuseren met een leuk verhaaltje over dierentuinen
  - B de lezer ertoe overhalen om naar Dierenpark Amersfoort te e-mailen
  - C de lezer ervan overtuigen dat je dieren nooit mag laten inslapen
  - D de lezer informeren over de ophef rond Dierenpark Amersfoort

SCHRIJFOPDRACHT

Schrijfofdracht Bavianen: een e-mail

In de media heb je van alles gezien en gehoord over de ruzie over bavianen tussen groepen die opkomen voor de belangen van dieren en de directie van Dierenpark Amersfoort. Het gaat om het wel of niet laten inslapen van een aantal mantelbavianen.

Je hebt de berichten nauwkeurig gevolgd, want je hebt een tijd geleden met je familie een bezoek gebracht aan dat dierenpark. Je vond het een erg mooi park en je hebt een poos geboeid staan kijken bij de mantelbavianen. Je leest dat de Partij voor de Dieren mensen oproept een e-mail te sturen naar Dierenpark Amersfoort, om duidelijk te maken dat ze het niet eens zijn met de ruiming van een aantal bavianen.

Je besluit om ook te reageren. Je stuurt een e-mail aan Dierenpark Amersfoort, waarin je jouw mening geeft. Je mag kiezen:

- je bent het eens met de Partij voor de Dieren
- je bent het eens met Dierenpark Amersfoort

Vertel duidelijk wat je vindt en waarom je dat vindt. Geef minimaal twee goede redenen. Vertel ook dat je onlangs nog in het park geweest bent en hoe geweldig enthousiast je was.

- 15p ○ 32 → Schrijf een e-mail naar Dierenpark Amersfoort:
gastenservice@dierenparkamersfoort.nl

Neem hierin de volgende onderdelen op:

- Vertel dat je een artikel gelezen hebt over de ruiming van bavianen.
- Geef aan met welke mening je het eens bent (Partij voor de dieren of Dierenpark Amersfoort).
- Geef hiervoor twee redenen.
- Vertel ook dat je een bezoek aan het park gebracht hebt.
- Geef je mening over het park.
- Sluit de e-mail netjes af.